

ב"ה

שבת חנוכה

פורים ברעש חנוכה בחשאי

חנוכה ופורים, הגם ששניהם הם ענין של "פרסומי ניסא", חלוקים ביניהם בכך, שפורים נחוג ברוב עם, "ברעש גדול" ובשמחה יתירה, מה שאין כן בחנוכה לא מצינו כל ענינים אלו.

מצינו אמנם מנהג במקומות שונים ובמדינות שונות, ו"נהרא נהרא ופשטיה"¹, שהדלקת נרות חנוכה נעשית ברוב עם וכו'. אבל אצל רבותינו נשיאינו לא נהגו כן². ואדרבה: כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר סיפר, שכאשר מישהו שלא מבני הבית נכח בעת הדלקת נרות חנוכה, לא היתה שביעות-רצון.

טעם הדבר - לא שמעתי בפירוש, אבל בדרך אפשר יש לומר על פי המבואר שהיום טוב דפורים צריך להיות ביינן, כדאיתא בגמרא³: "חייב איניש לבסומי בפוריא", ומפרש רש"י: "ביינן". והטעם לזה, מכיון שכל הענין דנס פורים היה על ידי יין. הן ההתחלה, והן הסוף של מפלת המן ונצחון מרדכי וישראל, היו ביינן⁴.

מה שאין כן בחנוכה קבעו את היום טוב בשמן, כיון שהנס היה בשמן, וכדאיתא בגמרא⁵ "מאי חנוכה", ועל זה מסופר מעשה הנס שהיה בפך השמן, ולכן קבעו את היום טוב בשמן. גם את ברכת הניסים מברכים על הדלקת השמן.

וביאור החילוק בין יין ושמן: יין ענינו גילוי ו"רעש", ושמן ענינו העלם⁶. מצד עצמו – הוא העלם לגמרי; ואפילו כשמדליקים אותו, שעל ידי זה פועלים בשמן את ענין הגילוי – הרי "מצוה מן המובחר" והידור שלא יהיה שום רעש, אלא השמן ידלק בניחותא ובחשאי, כיון שכללות ענינו הוא העלם.

¹ חולין יח, ב. נז, א.

² ראה מאמר ברוך שעשה נסים להצמח צדק עמוד 19, 21 (סה"ש תש"ו ע' 21).

³ מגילה ז, ב. בש"ס שלנו הגירסא מיחייב. אבל במאור הקטן על הרי"ף, שער הכוונות בסופו, של"ה פ' תצוה ובכל דרושי דא"ח שראיתי הל' הוא חייב איניש וכן הוא ג"כ בא"ח (הובא בב"י סי' תרצה), שו"ע א"ח סתרצה"ה ס"ב, סי' יעבץ ועוד.

⁴ ראה אלי' רבה א"ח ר"ס תרצה. אבודרהם "דיני פורים". וראה "רשימות" חוברת לג ע' 24.

⁵ שבת כא, ב.

⁶ ראה זח"ג לט, א. לקו"ת שה"ש ד"ה צאינה וראינה (כד, ד ואילך). ובכ"מ.

ויש לומר שזהו הטעם שלהדלקת נרות חנוכה לא נהגו לעשות פרסום ברוב עם וכו', מכיון שכללות הענין דחנוכה הוא ענין השמן שענינו העלם, ואפילו הגילוי שבו הוא בניחותא.

...וביאור הטעם בפנימיות שפורים הוא ברעש וחנוכה הוא בחשאי – יובן על פי המבואר בלבוש ובטורי זהב⁷, ומובא במאמרי דא"ח⁸, שהחילוק בין פורים לחנוכה הוא, שבפורים היתה הגזירה על הגוף (גשמיות), ובחנוכה היתה הגזירה על הנשמה (רוחניות). וברוחניות גופא – היתה הגזירה "להעבירם מחוקי רצונך", שזהו ענין של דקות ברוחניות גופא.

ולכן פורים שייך יותר לענין המצוות⁹, והמצוות דפורים הם "משלוח מנות איש לרעהו"¹⁰ וכו', שהן מצוות הקשורות עם הגוף, והמשלוח מנות צריך להיות דוקא בדבר שהגוף יכול להנות ממנו, ועד שיש דעה שאפילו בבשר חי אי אפשר לצאת ידי חובת משלוח מנות¹¹.

מה שאין כן בנוגע לנרות חנוכה אומרים "הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהן"¹², כיון שהם קשורים עם רוחניות.

ידוע, שכאשר דבר בוער, הרי ככל שהחומר הוא מגושם יותר הרי הוא בוער ברעש יותר, מה שאין כן חומר דק דולק ללא רעש. וטעם הדבר – כי הרעש הוא מצד ביטול הישות.

ועל פי זה יובן החילוק בין פורים לחנוכה – שבפורים השמחה היא ברעש, ובחנוכה – בחשאי¹³.

יש לקחת הוראה מחנוכה על כל השנה¹⁴, וההוראה מהענין האמור בנוגע לעבודה במשך כל השנה היא:

העבודה צריכה להיות שלא ברעש, אלא בחשאי, כלומר, שמלכתחילה אין נותנים מקום למנגד. המצוה היא אמנם להאיר "על פתח ביתו מבחוץ, כדי להאיר גם את החושך שמבחוץ, אבל, לא באופן של מלחמה, אלא על ידי שמוציאים החוצה את האור הפנימי, ובדרך ממילא – "מעט אור דוחה הרבה מן החושך"¹⁵, ובפרט

⁷ שו"ע או"ח סי' עת"ר סק"ג.

⁸ ראה סה"מ תש"ח ע' 118. ועוד.

⁹ ואף שאמרו חז"ל (שבת פח, א) "הדור קבלוה בימי אחשוורוש", והיינו שבפורים הי' גמר קבלת התורה (וא"כ, לכאורה, פורים שייך דוקא לתורה ולא למצוות) – הרי קבלה זו עצמה התבטאה בענינים של קיום המצוות (מהנחה בלתי מוגה).

¹⁰ אסתר ט, כב.

¹¹ ראה פמ"ג או"ח סו"ס תרצה.

¹² וכמארז"ל (ר"ה כח, א. ו"ש"נ) "מצוות לאו ליהנות ניתנו" (מהנחה בלתי מוגה).

¹³ ובלשון החסידות: פורים ענינו אור השייך לעולמות, שבזה שייך שיהי' מנגד, ולכן שמחת פורים היא ברעש, מצד ביטול המנגד. משא"כ חנוכה ענינו אור נעלה ביותר, שלמעלה מהעולמות, שבזה מלכתחילה לא שייך שיהי' מנגד, וזוהי סיבת העדר הרעש בשמחת חנוכה (מהנחה בלתי מוגה).

¹⁴ ובפרט מיום השמיני דחנוכה, שהוא בדוגמת יום השמיני למילואים, שענינו נמשך גם לאחר ימי המילואים, דלא כשבעת ימי המילואים שענינם הי' חד-פעמי. וכמודגש גם בקריאת התורה דיום זה – "בהעלותך את הנרות", שהדלקת הנרות היא עבודה שהיתה נעשית בביהמ"ק בכל יום ויום, דלא כקרבנות הנשיאים – אודותם קורין בתורה בשאר ימי החנוכה – שהו"ע חד-פעמי (מהנחה בלתי מוגה).

¹⁵ ראה תניא פ"ב. חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה.

כשההדלקה היא באופן ד"מוסיף והולך" תוספת אור בכל יום, עד לנר השמיני שהוא תכלית האור, שעל ידי זה פועלים שיהיה "ולילה כיום יאיר"¹⁶.

קטע משיחת ש"פ מקץ, זאת הנוכה,

תו"מ ה'תשט"ז ח"א ע' 314.

¹⁶ תהלים קלט, יב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה